

Protocol pesten

Eigenaar : Intern Begeleider
Vastgesteld: september 2012
Herzien: september 2016

Een stappenplan bij pesten op school

Wat is pesten?

Pesten is een verschijnsel dat op elke school en in elke klas kan opduiken. Het is, als er niet adequaat wordt opgetreden, een erg hardnekkig verschijnsel en kan voor de gepeste kinderen traumatische herinneringen aan de kindertijd opleveren. Daarom hebben wij een pestprotocol dat in werking treedt als dit ongewenste verschijnsel zich voordoet. Maar wat is pesten eigenlijk?

Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling van een of meer leerlingen door een klasgenoot of klasgenoten terwijl het slachtoffer niet (meer) in staat is zichzelf te verdedigen (definitie van B. van der Meer).

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen is sprake van een machtsevenwicht en het komt incidenteel voor. Je mag daarbij voor jezelf opkomen en er zijn geen negatieve gevolgen. Plagen is een normaal verschijnsel in de kinderleeftijd, het hoort erbij en kan zelfs goed zijn voor je ontwikkeling.

Melding van het pesten

Allereerst wordt pestgedrag door de eigen klassenleerkracht waargenomen en dient ieder **door een ander** (collega, conciërge, ouder, stagiaire en kinderen) waargenomen pestgedrag bij de betreffende klassenleerkracht gemeld te worden.

De leerkracht meldt aan de collega's dat hij/zij melding(en) gehad heeft van pesten. **ALLE** leerkrachten weten vanaf dit moment ervan!

De leerkracht informeert de directie.

In kaart brengen van het probleem

De leerkracht gaat nu proberen om het pestprobleem zo spoedig en helder als mogelijk in beeld te krijgen. Dit kan gebeuren door:

1. het horen van het slachtoffer en diens ouders:

Vanaf het begin maken wij duidelijk in woord en houding dat niemand op welke manier dan ook gestraft wordt.

2. het horen van de pester(s) en diens ouders

Vanaf het begin maken wij duidelijk in woord en houding dat niemand op welke manier dan ook gestraft wordt.

We willen de weg van de “no-blame” aanpak gaan, dan:

- Is dit een weg waarbij niemand beschuldigd wordt.
- We maken we duidelijk dat pesten niet gewenst is.
- We maken duidelijk dat we elkaar willen gaan helpen om het probleem op te lossen

Een gesprek onder 4 ogen, dat zoveel structuur geeft voor de nabije toekomst, dat de dader daarin steun vindt om zijn kwalijke gewoonte te veranderen. Men kan de dader bijvoorbeeld laten formuleren, waarop de klas wat hem of haar betreft kan rekenen in de nabije toekomst. Het terugkijken op deze afspraak is ook een taak van de leerkracht. Het moet regelmatig gebeuren en de tijdsperiode kan van één dag langzaam opgevoerd worden als het gedrag inderdaad verandert.

3. Na het horen van het slachtoffer en de pester(s) horen wij de andere betrokkenen, daarbij schets je het probleem en inventariseer je hun mening hierover.

Vanaf het begin maken wij in woord en houding duidelijk dat niemand op welke manier dan ook gestraft wordt.

4. College

Het probleem kan binnen het college of binnen een afvaardiging van deze, besproken worden. Hoe wil de klassenleerkracht de lessen over het thema in de klas introduceren. Met een beeld, met een spiegelverhaal of anderszins?

Heeft het slachtoffer sociaal emotionele hulp nodig?

Heeft de dader, naast de structuur, die het komende gesprek met zijn/haar klassenleerkracht biedt nog sociaal emotionele hulp nodig?

Heeft de betrokken klassenleerkracht nog hulp nodig?

Oplossen van het probleem

Als bovenstaande voldoende aanknopingspunten biedt, dan proberen we om op de hierna beschreven wijze **met de klas en de ouders in gesprek te komen**.

Dit zal meestal niet zonder vallen en opstaan lukken; noch voor de kinderen noch voor de volwassenen.

Het begeleiden van de kinderen

In de laagste klassen *kunnen* de vertelstof of andere pedagogische verhalen en *kan* de pedagogische sterk werkende autoriteit van de leerkracht de kinderen vrij vlot op een goed spoor terugbrengen.

Een valkuil is echter dat je als leerkracht de meldingen niet zwaar genoeg neemt, of dat je denkt dat de klas er met een enkel pedagogisch verhaal of woord van de leerkracht al vanaf is.

Wellicht is een vorm van terugblik wekelijks, op de goede dingen van de afgelopen week, een ruimte om problemen gemakkelijker vanuit de klas zelf zichtbaar te krijgen.

Ook kan het de klas opvoeden in de richting van de gesprekscultuur die nodig is wanneer in de latere jaren pesten (weer) de kop op steekt.

vanaf klas 3 d.m.v. het gesprek

Hierbij zullen twee achtereenvolgende stappen gedaan worden:

- 1. een gesprek in kleinere kring met de direct betrokkenen.**
- 2. een gesprek met de klas.**

In beide gevallen is het belangrijk dat het probleem bij de groep kinderen zelf gelegd wordt, met het vertrouwen in de kinderen dat ze dit, met de begeleiding van de volwassenen kunnen oplossen. (Dit moet een echt vertrouwen zijn, dat door het gehele college gedragen wordt!)

Dus het vertrouwen: “Jullie kunnen als groep, of klas uit dit probleem komen”.

De gesprekken met de klas

1. Inleidend over de aanpak

We willen de weg van de “no-blame” aanpak gaan. Dus:

- Is dit een weg waarbij niemand beschuldigd wordt. Duidelijk moet worden wat het verschil is tussen plagen en pesten.
- We maken duidelijk dat pesten niet gewenst is.
- Doel is dat je de dader niet apart hoeft aan te pakken omdat de groep als geheel leert om corrigerend te handelen t.a.v. pesten in de klas! En ook het verschil tussen verklikken en melden van onrecht.

2. De waarnemingen

Daarna zullen er twee rondjes gemaakt worden waarbij de kinderen in de eerste ronde alleen vertellen wat zij zelf gehoord of gezien hebben over bet pesten (niet het plagen...) in de klas. Namen noemen is daarbij van essentieel belang. Anders mag het niet gemeld worden.

In een tweede ronde mogen de overige waarnemingen genoemd worden (wat ze gehoord hebben van anderen.) Ook hier zijn namen van wezenlijk belang om het beeld zo reëel en duidelijk mogelijk te krijgen

3. Oordeelsvorming

Hoe beoordelen wij als klas met elkaar de waarnemingen die zojuist geklonken hebben; is er een pestprobleem en hoe schatten wij dat met elkaar in?

Hierbij zullen er zeker ook verschillende maatstaven bij de kinderen zijn. Neem echter steeds weer het pestprotocol en de definitie van pesten als uitgangspunt van het te vormen gezamenlijke oordeel

4. Besluitvorming

Wat spreekt de klas met elkaar af?

Nu wordt er aan de kinderen gevraagd om **oplossingen** voor het probleem te vinden bijvoorbeeld **in een mondelinge ronde of schriftelijk**.

De klassenleraar geeft sturing en moedigt kinderen aan met eigen ideeën en mogelijkheden van hulp te komen.

- Wat gaat de klas doen en wanneer?
- Wat gaat de leerkracht doen en wanneer?
- Spreek af vanaf nu elk geval of vermoeden van pesten aan de leerkracht te melden. De kinderen voelen inmiddels duidelijk het verschil tussen klikken van plagen of kattenkwaad en melden van pesten
- Ook zal er een vervolgesprek met de klas afgesproken worden.

De klas zal met de leerkracht een cultuur moeten ontwikkelen waarin ze gevoel voor wat kan en (eigenlijk) niet kan en daar naar handelen (ook al ben je zelf geen slachtoffer). Dan hoef je de dader(s) niet apart aan te pakken. De klas moet in die zin zeggenschap over zichzelf krijgen. Het is dan wel nodig dat je als leerkracht zeer regelmatig met de klas in gesprek probeert te komen (in 't begin elke dag, lukt het de kinderen en de klas om het pesten te hanteren in de dagen die volgen, dan een paar nachten langer eroverheen laten gaan. Wanneer het “goed gaat” dan houd je **minimaal eenmaal** per week een gesprek met de klas over de voortgang van het proces (*Houd dit*

minstens 4 weken vol). Wanneer het niet goed gaat dan wordt dat gemeld in het lerarencollege en wordt er vervolgens gezocht naar andere mogelijkheden om het probleem op te lossen.

Zie erop toe dat de kinderen in de gesprekken en in het vinden van de oplossingen een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Kijk uit voor: “Ik spreek met jullie af”, maar streef naar **“Jullie spreken dus met elkaar af dat...”**

Een ouderavond

Dit zal i.o. georganiseerd worden met de directie, intern begeleider en schoolarts.

Het pestprobleem wordt centraal gesteld en alle ouders wordt gevraagd hun waarnemingen, ter verrijking en completering van het beeld, in te brengen. Heel belangrijk is hierbij dat er voor alle ouders een veilige sfeer wordt gecreëerd. Hierbij treedt geen polarisatie op en we spreken met vertrouwen in elkaar over het probleem, zonder elkaar te veroordelen of de schuldvraag te willen beantwoorden. Overigens moeten de ouders er ook op voorbereid worden dat de uitkomsten wel eens anders uitvallen dan men in eerste instantie dacht.

Soms blijken de vermeende slachtoffers zelf de daders te zijn.¹ Ook dan moeten we er zorg voor dragen dat we dit probleem samen oplossen.

Voorbereidend

- a) Er moet hulp geboden worden aan een eventueel slachtoffer, aan de grote middengroep van de klas, maar ook aan de dader.
- b) De aanwezigen moeten erop voorbereid zijn dat ouders van eventuele daders iets moeilijks te verwerken krijgen. De ouders bouwen dit vertrouwelijke beeld gezamenlijk op om de hulpverlening richting te geven. Er worden namen genoemd van de pester(s) en gepeste kind(eren).
- c) Aan de ouders moet uitgelegd worden, dat de kinderen in twee sociale circuits leven, te weten: een circuit waar toezicht is waar de schoolregels gelden en een circuit zonder toezicht. Pesten speelt zich bijna altijd in dit laatste circuit af. De leerkracht kent het gedrag in dit circuit niet. Ouders krijgen vaker mededelingen van hun kind hoe het er daar toegaat.
- d) De hulp van ouders is dus nodig om een gezamenlijk beeld te ontwikkelen van de sociale situatie in de klas.

Aan alle ouders wordt nu gevraagd om de beurt te vertellen hoe hun kind de sociale situatie van de klas beleeft. Zij krijgen op deze wijze de mogelijkheid om aan hun betrokkenheid vorm te geven.

Globale aanpak van de ouderavond(en)

1. **Inleiding: het pestprotocol.** Wij zullen één duidelijk traject met de ouders bespreken, hoe er in de zin van het pestprotocol aan het pestprobleem wordt gewerkt.
2. **De waarnemingen:** Daarna zullen er twee rondjes gemaakt worden waarbij de ouders in de eerste ronde alleen vertellen wat zij zelf van hun eigen kind gehoord hebben over het pesten (niet het plagen...) in de klas. Namen noemen is daarbij van essentieel belang. Anders mag/hoeft het niet gemeld te worden. In een tweede ronde mogen de overige waarnemingen genoemd worden: wat men zelf gezien heeft, of gehoord van anderen. Ook hier zijn namen van wezenlijk belang om het beeld zo reëel en duidelijk mogelijk te krijgen.

---

¹ Er zijn klagerige, huilerige kinderen, die een grote invloed op het sociale circuit, dat van de kinderen zelf is, hebben. Zij doen zich naar buiten toe als slachtoffer voor, voelen zich wellicht inderdaad ook zo en stichten voortdurend sociale onrust. Het is in dit geval van het grootste belang, dat de ouders het gedrag als zodanig leren herkennen en instemmen met een behandeling.

3. **Oordeelsvorming:** Hoe beoordelen we als leerkracht en ouders met elkaar de waarnemingen die zojuist geklonken hebben; is er een probleem en hoe schatten wij dat met elkaar in? Hierbij zullen er zeker ook verschillende maatstaven bij de ouders zijn. Neem echter steeds weer het pestprotocol en de definitie van pesten als uitgangspunt van het te vormen gezamenlijke oordeel.
4. **Besluitvorming:** Wat spreek je met elkaar af? Wat gaat de leerkracht doen en wanneer? Wat spreken we af over hoe je als ouders hierover thuis met je kind zult om gaan? En hoe ga je met de andere ouders om? Spreek vanaf nu in elk geval af dat vermoedens van pesten altijd aan de leerkracht gemeld worden.